

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

OBLASTI A UKAZATELE PRO MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ

Všechny vyspělé země podporují ve veřejné správě srovnávání a jeho metodicky vyspělejší formu „benchmarkingu“. Tyto metody přinášejí neocenitelné a nenahraditelné informace, které jinak získat nelze. Proto by nejvyšší kontrolní instituce měly svou pozornost zaměřovat na srovnávání a benchmarking stále více. S jejich pomocí totiž mohou správčům veřejných prostředků poskytnout aktuální a hlavně komplexnější a do kontextu zasazené informace. Informace, díky kterým mohou kontrolované organizace zlepšit svou výkonnost a kvalitu práce.

Cílem nejvyšší kontrolní instituce by ale nemělo být jen srovnání jednotlivých kontrolovaných subjektů v rámci dané země, ale i srovnání na mezinárodní úrovni. Měli bychom být schopni pro potřeby kontrolovaných subjektů popsat příklady dobré praxe a rozdíly mezi dobrou praxí a konkrétními postupy v jednotlivých zemích.

Abychom však tento cíl mohli naplnit, potřebujeme mezi sebou sdílet přesná a porovnatelná data. Cestou je vytvoření metodiky sdílení dat, která by nám umožnila maximálně využít jejich potenciál ve svých kontrolách. V rukou nyní držíte materiály, které zpracovali kontroloři NKÚ. Jde o příklady naznačující způsob, kterým je možné přistupovat ke srovnávání, a rovněž naznačující, jaké možnosti by se nám sdílením dat a informací na základě společné metodiky otevřely. Věřím, že tyto příklady pro Vás budou inspirací a že by se mohly v budoucnu stát základem vzájemné spolupráce.

Štefan Kabátek

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

Nemovitá infrastruktura

Oblast srovnání: Využívání nemovitého majetku

Podoblast: Management využívání budov vládních úřadů a organizací

Ukazatel: **efektivnost využití administrativní plochy**

O čem ukazatel vypovídá a v čem může pomoci?

Pomocí ukazatele můžeme zjistit, jak efektivní je využití kancelářské plochy nebo například kde lze najít možnosti pro zlepšení správy nemovité infrastruktury státu. Ukazatel může sloužit ke stanovení nové strategie správy nemovitého majetku. V případě potřeby reakce na změny v personálních zdrojích úřadů umožní zjistit eventuální rezervy v kapacitách ploch pro racionální dislokaci zaměstnanců. Může rovněž sloužit k identifikování objektů, které by bylo možné opustit nebo přenechat do užívání jiným subjektům veřejného sektoru nebo komerčním subjektům.

Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

- » *Full Time Equivalent (FTE) – údaje z informačních systémů státní služby,*
- » *kancelářské plochy (KPI) – informační systém Centrální registr administrativních budov,*
- » *závěrečné účety kapitol ministerstev,*
- » *výroční zprávy ministerstev,*
- » *ad hoc analýzy vyžádané vládou,*
- » *Ministerstvo vnútra SR – Analýza činnosti a efektívnosti štátnej správy, a návrh opatrení na jej racionalizáciu a reorganizáciu,*
- » *zvláštní zpráva EÚD 07/16 – Jak Evropská služba pro vnější činnost spravuje své budovy po celém světě?,*
- » *Úřad vlády Velké Británie: Vládní realitní strategie 2014.*

Jaká je hodnota ukazatele?

Údaj zjištěný kontrolou NKÚ se pohyboval na vybraných úřadech v České republice v rozmezí od **11,0 m²** do **15,3 m²** podle FTE v roce 2013.

KPI doporučené Národní ekonomickou radou vlády (NERV) v roce 2012 bylo 17,52 m² na zaměstnance (FTE), pokud se vláda rozhodne, že bude regulovat pouze maximální čistou kancelářskou plochu na jednoho zaměstnance. Zjištěný průměrný přesah KPI činil 9,87 m² a celková teoreticky možná prostorová úspora činila 467 778 m². Možná finanční úspora ve výdajích na provoz ve vztahu k možné prostorové úspoře činila podle odhadu NERV 310,6 milionu korun ročně.

Slovenská republika: Minimální plocha na jednoho pracovníka by měla být v rozmezí 6 až 8 m². Ve státní správě připadá na jednoho zaměstnance orgánu prvního stupně až 15,9 m² kancelářských prostor, na zaměstnance orgánu druhého stupně pak připadá 15 m² plochy. Obě tyto hodnoty jsou na úrovni dvojnásobku horní hranice optimální plochy. Největší plocha kancelářského prostoru – 40,42 m² na jednoho zaměstnance – je na územních vojenských správách a nejmenší plocha takového prostoru – 7,9 m² na jednoho zaměstnance – je na celních úřadech.

Velká Británie: Realitní poradce britské vlády pro potřeby vládní strategie zjistil, že v březnu 2012 byl průměrný prostor na jednoho pracovníka podle FTE 13 m². O rok později to bylo jen 11,9 m². Jako nový cíl uvádí strategie snížení kancelářského prostoru podle FTE od konce března 2018 na průměr jen 8 m².

Zahraniční zastoupení Evropské komise: Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ) v oblasti nemovitostí doporučuje, aby kanceláře delegací Evropské komise nepřesahovaly maximální velikost 35 m² na osobu. Maximum podle politiky v oblasti nemovitostí před rokem 2013 bylo 42 m². V roce 2014 překročilo stanovený maximální prostor na osobu 14 z přibližně 85 delegací. Průměrný prostor na osobu činil 41 m², při započtení 200 stážistů by tato hodnota klesla na 40 m². Delegacemi s největšími kancelářskými prostory na osobu byly delegace při Organizaci spojených národů v New Yorku s 90 m² na osobu a delegace při Organizaci spojených národů v Ženevě se 104 m² na osobu.

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

Je třeba zohlednit srovnatelnost institucí z pohledu úkolů, které plní, a také lokální, regionální a národní specifika či technické normy a předpisy, které hodnoty ovlivňují. Jde například o využívání home-office, hygienické normy minimálního prostoru různých kategorií zaměstnanců podle typu práce, ceny realitního trhu kancelářských prostor, stáří budov a jejich historický význam či jejich památkovou ochranu. Dále je potřeba přihlídnout k metodice výpočtu ukazatele, která se může významně lišit například v tom, jaké plochy lze zahrnout do „administrativní“ plochy použité pro výpočet ukazatele „společné prostory, technické prostory, prostory pro hygienu,“ a jaké zaměstnance lze zahrnout do výpočtu FTE – tedy kmenové, či nekmenové. Svou roli hraje i to, zda byl výpočet proveden jen na vzorku institucí nebo jestli zahrnuje celou nemovitou infrastrukturu vládního sektoru, která slouží k veřejným účelům.

Příklad využitelných údajů z České republiky pro mezinárodní srovnání:

Následující údaje NKÚ získal a ověřil při kontrole nemovitého majetku u vybraných státních organizací při kontrole č. 13/40:

Tabulka č. 1: Počty administrativních budov kontrolovaných ministerstev na území hl. m. Prahy

Kontrolovaná osoba	Počet budov
Ministerstvo financí (MF)	8
Ministerstvo obrany (MO)	19
Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)	3
Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)	7
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)	7
Ministerstvo vnitra (MV)	18

Zdroj: informace kontrolovaných osob za rok 2013.

Tabulka č. 2: Přehled kancelářských ploch užívaných kontrolovanými ministerstvy na území hl. m. Prahy za rok 2013

(v m²)

	MF	MO	MPSV	MMR	MŠMT	MV	Celkem
Celková kanc. plocha v objektech kontrolované osoby	19 034	76 532	11 304	9 491	6 116	39 020	161 497
z toho:							
- využíváno zaměstnanci kontrolované osoby	15 203	76 532	8 407	9 044	5 725	35 366	150 277
- přenecháno jinému subjektu	2 288	0	2 897	447	391	3 654	9 677
- nevyužíváno	1 543	0	0	0	0	0	1 543
Užívaná kancelářská plocha jiných subjektů	4 200	1 131	2 703	0	3 943	19 194	31 171
Celková kanc. plocha užívaná kontrolovanou osobou	19 403	77 663	11 110	9 044	9 668	54 560	181 448
Počet zaměstnanců v těchto prostorách	1 371	5 955	893	590	878	4 064	13 751
Počet m ² plochy kanceláří na zaměstnance	14,2	13,0	12,4	15,3	11,0	13,4	x

Zdroj: informace kontrolovaných osob za rok 2013.

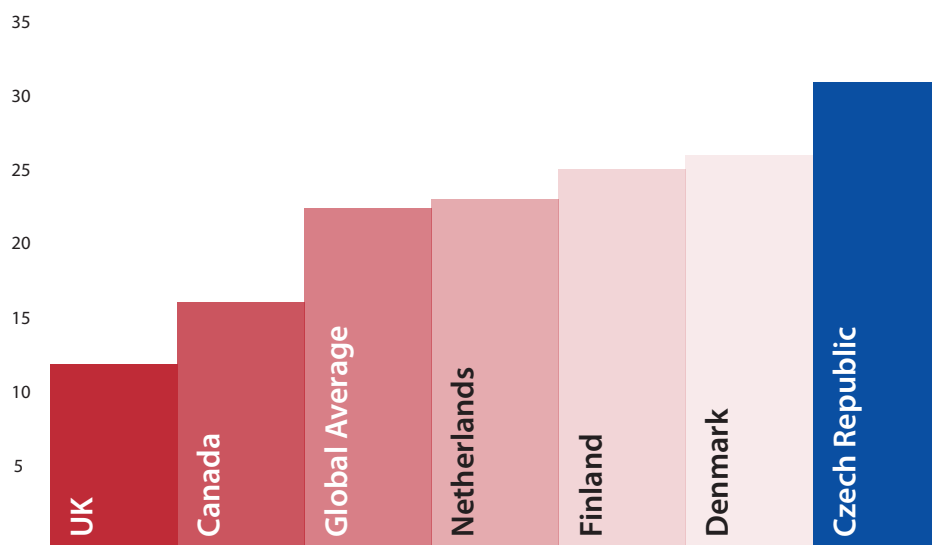
Pozn.: Hodnoty u MV a MO byly sestaveny pouze za objekty, ke kterým byla skupině kontrolujících NKÚ poskytnuta odpovídající vstupní data, mj. i z důvodu ochrany utajovaných informací.

Příklad srovnání z externího zdroje bez možnosti ověření:

Následující graf ukazuje mezinárodní srovnání použité v realitní strategii úřadu vlády Velké Británie. Tento dokument však neobsahuje metodiku sběru a analýzy získaných dat. Údaje za Českou republiku se značně liší od údajů, které má k dispozici NKÚ.

Graf č. 1: Mezinárodní srovnání ukazatele m²/FTE. Příklad dostupného srovnání

Sq m/FTE – International Civil Service Comparison

¹Source – Information derived from TWN and PuRENNet member organisations and normalised and rounded to NIA/FTE equivalent

Zdroj: Úřad vlády Velké Británie: Vládní realitní strategie 2014.

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

Vzdělávání

Oblast srovnání: Dosahování cílů strategie Evropa 2020 v oblasti vzdělávání

Podoblast: Snížení počtu žáků předčasně opouštějících vzdělávání či odbornou přípravu na úroveň pod 10 %

Ukazatel: počet žáků předčasně opouštějících vzdělávání či odbornou přípravu

Vzdělávací systém by měl definovat a zajistit minimální standardy dovedností a znalostí, které by měl znát každý žák při ukončování vzdělávání. Předčasné ukončení vzdělávání či odborné přípravy se ověřuje na vzorku populace ve věku 18 až 24 let a ukazuje, jaký podíl této populace dosáhl nejvýše nižšího sekundárního vzdělávání (ISCED 2) a zároveň se nezapojil do dalšího procesu vzdělávání nebo odborné přípravy. EU ve strategii Evropa 2020 nastavila cíl snížit předčasné odchody pod úroveň 10 %. Na každé členské zemi bylo, aby nastavila národní cíl, který by přispěl k plnění cíle strategie Evropa 2020. Předčasné odchody jsou pro vzdělávací systém přirozené a nemusí být nežádoucím jevem. Nelze tak jednoznačně tvrdit, zda je národní cíl například v České republice ve výši 5,5 % moc nebo málo.

O čem ukazatel vypovídá a v čem může pomoci?

Důvodem pro měření ukazatele předčasných odchodů žáků jsou prostředky z veřejných rozpočtů vynakládané na jejich vzdělávání. Měření ukazatele by proto nemělo spočívat pouze v určení podílu předčasných odchodů, ale také ve zjištění důvodů předčasného odchodu ze vzdělávacího systému a toho, zda daný žák do systému časem opět nastoupí.

Ve školním roce 2010/11² studovalo v České republice na středních školách (SŠ) 532 tisíc žáků a ze státního rozpočtu bylo na střední vzdělávání vynaloženo 31,3 miliardy korun³ a průměr na žáka tak byl přes 58 tisíc korun. Dle Národního ústavu pro vzdělávání⁴ ve školním roce 2010/11 předčasně ukončilo SŠ celkem 13,1 % žáků. Výdaje ze státního rozpočtu na žáky, kteří předčasně ukončili studium na SŠ, mohly dosáhnout v tomto roce v přepočtu až 4,1 miliardy korun⁵.

Příčiny předčasných odchodů ze SŠ ve školním roce 2010/11 byly následující:

- » 38,4 % žáků odešlo ze SŠ bez závěrečné zkoušky, respektive nesplnili podmínky pro vykonání této zkoušky,
- » 36,0 % žáků studia dobrovolně zanechalo,
- » 24,3 % žáků odešlo ze studia z důvodu nepostoupení do dalšího ročníku,
- » 1,3 % žáků bylo ze SŠ vyloučeno.

2 Oficiální data o předčasných odchodech na SŠ nejsou k dispozici. Český statistický úřad (ČSÚ) ani Eurostat tento údaj pro SŠ zvlášť neměří.

3 Jedná se o výdaje na platy, odvody, neinvestiční výdaje. Nejsou zde zahrnuty investiční výdaje, které v rámci přenesené působnosti zajišťují zřizovatelé škol (kraje, obce). Dále zde nejsou zahrnuty prostředky z dotačních programů (dotace z EU, jiných nadnárodních organizací a dotace ze státního rozpočtu).

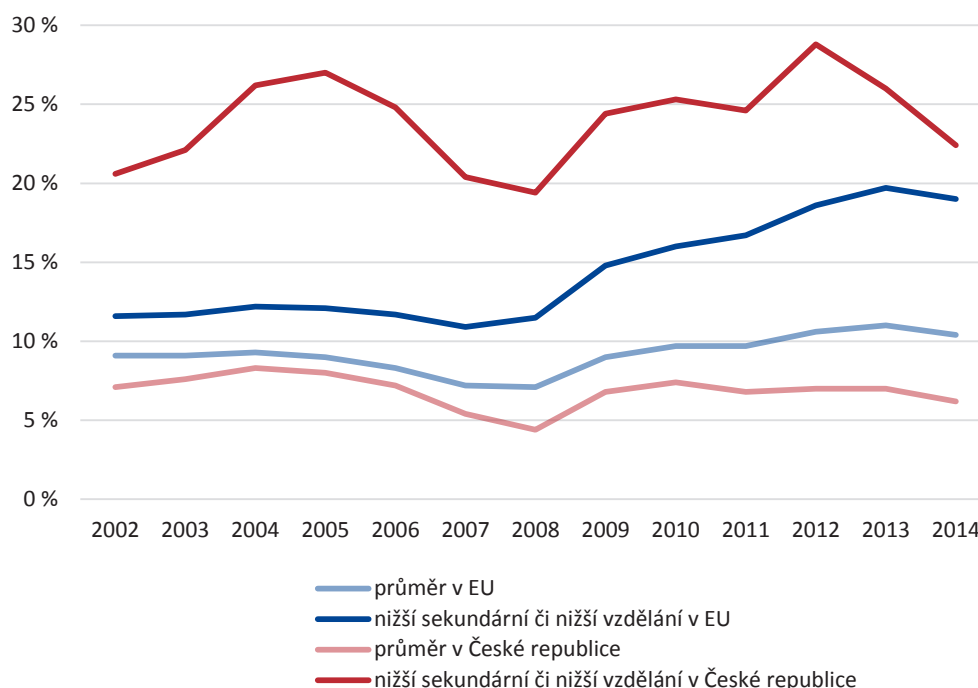
4 Viz http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/PREDCASNE_ODCHODY_pro_www_final.pdf.

5 Jedná se pouze o výdaje za daný školní rok. Nejsou zde započteny výdaje, které byly na žáka vynaloženy v předchozích letech. Např. žák ve 3. ročníku ukončí SŠ, v příkladu počítáme pouze výdaje na 3. ročník, nikoliv na 1. a 2. ročník SŠ.

Znalost příčin a měření tohoto ukazatele může pomoci pochopit vývoj situace a zhodnotit účinnost změn ve vzdělávací politice.

Stejně jako v jiných státech EU platí i v České republice, že vyšší úroveň vzdělání představuje lepší ochranu před rizikem nezaměstnanosti a významné zlepšení postavení na trhu práce oproti nekvalifikovaným absolventům. Také zvláštní zpráva EÚD č. 16/2016 uvádí, že úroveň dosaženého vzdělávání má přímou vazbu na úroveň nezaměstnanosti. Uvedený graf ukazuje významně vyšší míru nezaměstnanosti u populace s nižším sekundárním či nižším vzděláním v porovnání s průměrnou mírou nezaměstnanosti. V České republice představoval tento rozdíl v roce 2014 16,2 %, v EU 8,6 %.

Graf č. 2: Míra nezaměstnanosti populace s nižším sekundárním či nižším vzděláním (ČR, EU)

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z Eurostatu.

Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

Primární data:

- » Eurostat,
- » Český statistický úřad (ČSÚ),
- » statistické úřady srovnávaných zemí,
- » školská matrika Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT),
- » školské matriky ústředních orgánů srovnávaných zemí (pokud jsou zřízeny).

Sekundární data a informace – národní dokumenty:

- » závěrečný účet kapitoly MŠMT,
- » výroční zpráva MŠMT,
- » Předčasné odchody žáků ze středních škol (Národní ústav pro vzdělávání, 2013),
- » Předčasné odchody ze vzdělávání v České republice (Národní ústav pro vzdělávání, 2013).

Zahraniční dokumenty:

- » *zvláštní zpráva EÚD 16/2016 Cíle EU v oblasti vzdělávání: programy jsou sladěny, ale v měření výkonnosti jsou nedostatky,*
- » *Celostátní testování žáků v Evropě: Cíle, organizace a využití výsledků (Eurydice, 2011),*
- » *strategie Evropa 2020,*
- » *zprávy o jednotlivých zemích účastnících se evropského semestru,*
- » *doporučení Evropské rady pro jednotlivé země v rámci evropského semestru.*

Jaká je hodnota ukazatele?

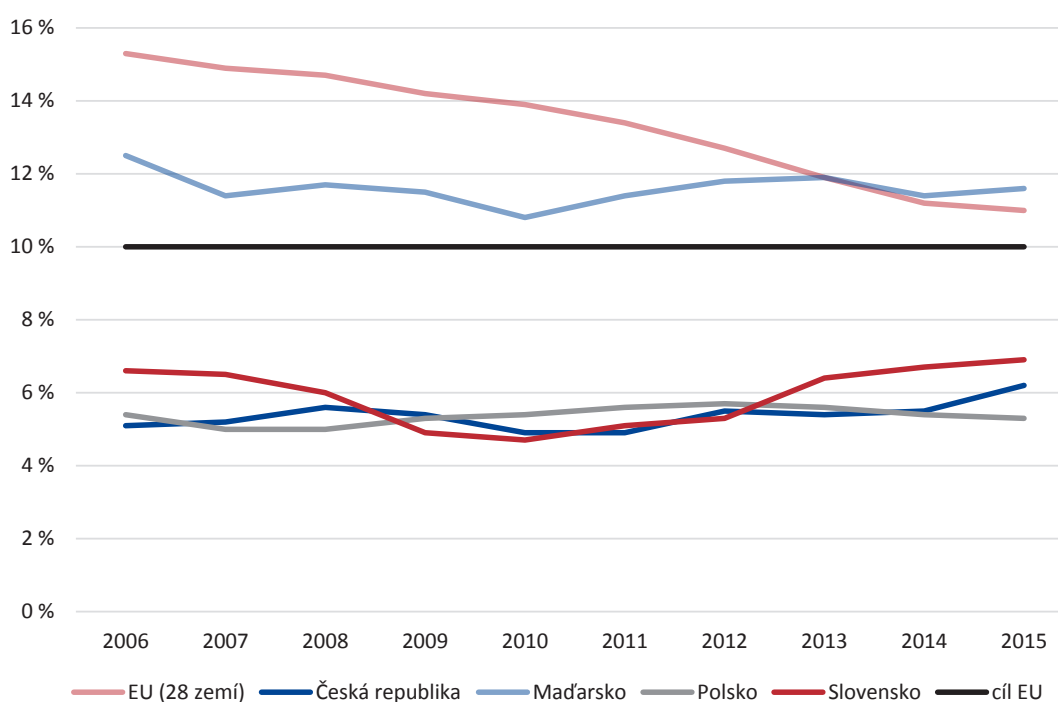
Údaj zjištěný NKÚ pro rok 2015 byl v České republice 6,2 % s tím, že od roku 2011, kdy byla hodnota na úrovni 4,9 %, jde o rostoucí trend podílu populace, která předčasně ukončila vzdělávání či odbornou přípravu. Česká republika stanovila národní cíl pro rok 2020 na úroveň 5,5 % a v roce 2015 tak neplnila národní cíl stanovený k plnění strategie Evropa 2020.

Slovensko si v rámci národního cíle stanovilo pro rok 2020 dosažení úrovně předčasných odchodů ze vzdělávání na 6 %, případně nižší. Stejně jako u České republiky již od roku 2010, kdy byla tato hodnota na úrovni 4,7 %, hodnota tohoto ukazatele roste. V roce 2015 dosahovala 6,9 %. Slovensko tak v roce 2015 neplnilo národní cíl stanovený k plnění strategie Evropa 2020.

Polsko si národní cíl v oblasti předčasných odchodů ze vzdělávání pro rok 2020 stanovilo na 4,5 %. Od roku 2011, kdy byla tato hodnota na úrovni 5,6 %, docházelo převážně k poklesu tohoto ukazatele, a to na úroveň 5,3 % v roce 2015. Ani Polsko tak v roce 2015 neplnilo národní cíl stanovený k plnění strategie Evropa 2020.

Maďarsko stanovilo národní cíl v oblasti předčasných odchodů ze vzdělávání pro rok 2020 na úrovni 10 %. Od roku 2011, kdy tento ukazatel dosáhl hodnoty 11,4 %, se vyvíjel kolísavě s konečnou hodnotou 11,6 % pro rok 2015. Maďarsko tak v roce 2015 také neplnilo národní cíl stanovený k plnění strategie Evropa 2020.

Graf č. 3: Počet žáků, kteří předčasně opustili vzdělávací systém v populaci ve věku 18–24 let

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování NKÚ.

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

EU nastavila ve strategii Evropa 2020 cíl snížit předčasné odchody pod úroveň 10 %, což je hodnota, kterou Česká republika zatím bez problémů dlouhodobě naplňuje. Jedním z přístupů k hodnocení předčasných odchodů by proto měla být i efektivnost peněz vynaložených na vzdělávání žáků, kteří předčasně toto vzdělávání opustí, a to s ohledem na to, jaké nástroje tento vzdělávací systém využívá pro eliminaci rizika neefektivnosti takto vynaložených peněžních prostředků.

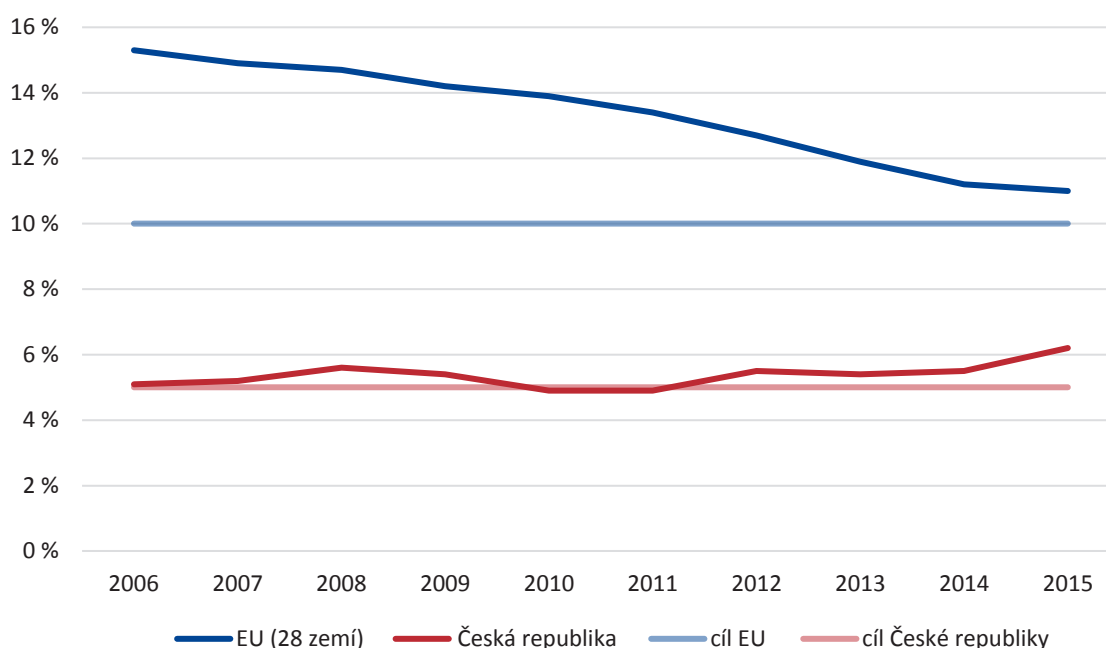
Rizikem pro sledování předčasných odchodů je nedostupnost dat. Ačkoliv v České republice vede MŠMT školskou matriku, nelze na základě takových dat sledovat takzvanou vzdělávací dráhu žáka a případný jeho návrat do vzdělávání.

Jednou z variant eliminace neefektivního vynakládání peněz na vzdělávání je zavedení národního ověřování znalostí a dovedností v uzlových bodech vzdělávání, a to například při postupu mezi jednotlivými stupni vzdělávání – 5. a 9. ročník ZŠ nebo ukončení SŠ. Tato národní ověření by mohla být jedním z kritérií pro postup do dalšího stupně vzdělávání.

V České republice bylo takovým nástrojem zavedení státní maturitní zkoušky na SŠ ve školním roce 2010/11. Ačkoliv v roce 2010 byla míra předčasných odchodů ze vzdělávání v České republice podle metodiky Eurostatu na poměrně nízké úrovni, v následujících letech došlo k nárůstu tohoto ukazatele (v meziobdobí 2011 až 2015 o 1,3 % – viz graf č. 4). Vliv na stoupající hodnotu měla právě jednotná státní maturitní zkouška, po jejímž zavedení se zvýšila neúspěšnost žáků ukončujících maturitní obory SŠ.

Dalším novým nástrojem v České republice jsou jednotné přijímací zkoušky na SŠ. Ty by mohly eliminovat postup žáků, kteří nedosahují požadovaných znalostí a dovedností, do středního vzdělávání. Ačkoliv by takový nástroj dle metodiky Eurostatu⁶ mohl zvýšit míru předčasných odchodů, mohl by zabránit vyšším předčasným odchodům na úrovni středního vzdělávání. Účinnost takového nástroje by byla měřitelná v čase, a to v kontextu snižování vynaložených peněžních prostředků na žáky s předčasnými odchody. Sledovat by se mohlo například snižování předčasných odchodů ze SŠ po zavedení jednotných přijímacích zkoušek.

Graf č. 4: Počet žáků, kteří předčasně opustili vzdělávací systém v ČR u populace ve věku 18–24 let v porovnání s evropským průměrem

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování NKÚ.

6 Žáci, kteří skončí ZŠ a nepokračují na SŠ, jsou zahrnováni do kategorie žáků s předčasným odchodem ze vzdělávání.

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

Sociální bydlení

Oblast srovnání: Intervence v oblasti sociálního začleňování

Podoblast: Efektivnost podpory sociálního bydlení jako součást politiky sociálního začleňování

Ukazatel: počet druhů dávek určených na podporu sociálního bydlení

O čem ukazatel vypovídá a v čem může pomoci?

Ukazatel vypovídá o složitosti nastaveného systému řešení problémů sociálního bydlení. Obecně můžeme tvrdit, že s vyšším počtem sociálních dávek, respektive dávek pomoci v hmotné nouzi, se zvyšuje také složitost celého systému. Čím je takový systém složitější, tím jsou vyšší administrativní náklady na jeho správu. U složitějšího systému je také pravděpodobnější, že bude mít rezervy ve schvalovacím procesu, a tedy bude celkově méně efektivní.⁷

Snížení nebo případně minimalizace hodnoty tohoto ukazatele a dobrá praxe systému poskytování obdobných dávek může přispět k zefektivnění systému podpory sociálního bydlení.

Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

- » zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi,
- » zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře,
- » *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020,*
- » *Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025,*
- » *Strategie sociálního začleňování 2014–2020,*
- » *Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011–2015,*
- » *internetové stránky ministerstva práce a sociálních věcí.*

Jaká je hodnota ukazatele?

Hodnotu ukazatele jsme stanovili číslem **2**. Hodnota vychází z toho, že v České republice se na podporu sociálního bydlení vyplácí dva typy dávek – příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení.

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

Optimální hodnotu tohoto ukazatele navrhujeme v intervalu **0** až **1**. Žádná dávka spojená s podporou sociálního bydlení by znamenala, že je tato podpora poskytována v rámci jiné (standardizované) víceúčelové dávky nebo je podpora sociálního bydlení systémově řešena jiným způsobem. Jeden druh dávky by poskytoval administrativně velmi efektivní řešení této problematiky za předpokladu důkladného ošetření proti zneužívání. Větší počet druhů

⁷ MPSV již v roce 2011 uvažovalo o snížení počtu sociálních dávek z celkového počtu 18 přibližně na polovinu, zároveň však nemělo dojít ke snížení podpory žádné oblasti. Důvodem byla úspora administrativních nákladů. (MPSV 2011: <http://www.mpsv.cz/cs/10153>).

těchto dávek by neposkytoval administrativně a systémově efektivní podporu sociálního bydlení a s velkou pravděpodobností by byl takový systém i nákladnější.

Podstatné je zohlednit systémové řešení dávek určených na podporu sociálního bydlení. Riziko zkrácení se může objevit zejména v situacích, kdy by podpora sociálního bydlení byla řešena jiným než „dávkovým“ způsobem. V případě státních bytů, jejichž obyvatelé žádnou dávku nedostávají, by tento systém podpory sociálního bydlení mohl být z hlediska investic a provozu nákladnější než poskytování sociálních dávek. Totéž platí u přímé spolupráce se soukromými subjekty. Pokud by podporu sociálního bydlení stát neřešil vůbec, byla by sice z hlediska administrativy nejméně nákladná, ale ze společenského hlediska naprosto nevyhovující. To by však měly odrážet hodnoty jiných kritérií a ukazatelů.

Ukazatel: lhůta pro přiznání dávek určených na podporu sociálního bydlení⁸

O čem ukazatel vypovídá a v čem může pomoci?

Ukazatel navazuje na předchozí ukazatel a celkovou efektivnost podpory sociálního bydlení rozšiřuje o pružnost státní správy, a to hlavně s ohledem na komfort služeb pro občany. Hodnotí rychlost vyřízení žádosti o dávky na podporu sociálního bydlení, tedy počet dní od přijetí žádosti o dávku až do přiznání dávky. Vhodnější ukazatel by byl v této souvislosti například počet dní mezi podáním žádosti o dávky a vyplacením těchto dávek, avšak nevyhnuli bychom se riziku, že právní předpisy nebudou tuto dobu obsahovat. Například v České republice jsou dávky zpravidla vypláceny ve stejný měsíc, v němž byla dávka přiznána. Teoreticky je maximální doba mezi podáním žádosti o dávku a vyplacením dávky dlouhá 61 dnů – v případě, že žadatel podá žádost 2. dubna, dávku mu úřady přiznají 1. května a výplata pak proběhne 31. května. Platí zde ale předpoklad, že poskytnutí dávky nastává bez zbytečného odkladu a že periodicita poskytování těchto dávek je měsíční.

Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

- » zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi,
- » zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře,
- » Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025,
- » Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020,
- » Strategie sociálního začleňování 2014–2020,
- » Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011–2015.

Jaká je hodnota ukazatele?

Hodnotu ukazatele v České republice jsme stanovili na **30** dní. To je lhůta od podání žádosti do přiznání dávky.

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

Optimální hodnotu tohoto ukazatele navrhujeme v intervalu do 7 dní. Důvodem je především bezodkladnost úhrady nájmu v případě, kdy nájemce nemá dostatek peněz vzhledem k jiným externím vlivům. Zároveň je zapotřebí pamatovat na časové nároky kontrol, které mají ověřit, jestli jsou podané žádosti odůvodněné. V ideálním případě je důkazní břemeno přeneseno na žadatele této podpory.

8 Nejedná se o termín poukázání dávky žadateli poté, co mu byla přiznána.

Ukazatel: podíl objemu sociálních dávek spojených s bydlením na objemu všech sociálních dávek

O čem ukazatel vypovídá a v čem může pomoci?

Ukazatel vypovídá o velikosti a aktuálnosti problematiky sociálního bydlení ve společnosti, a tedy i o efektivitě boje proti sociálnímu vyloučení v oblasti sociálního bydlení. V případě sledování hodnoty tohoto ukazatele v jednotlivých letech je možné zobrazit trend, a hodnotit tak z tohoto hlediska úspěšnost státní politiky v této oblasti.

Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

- » závěrečné účty kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV),
- » data ČSÚ,
- » data MPSV,
- » Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025.

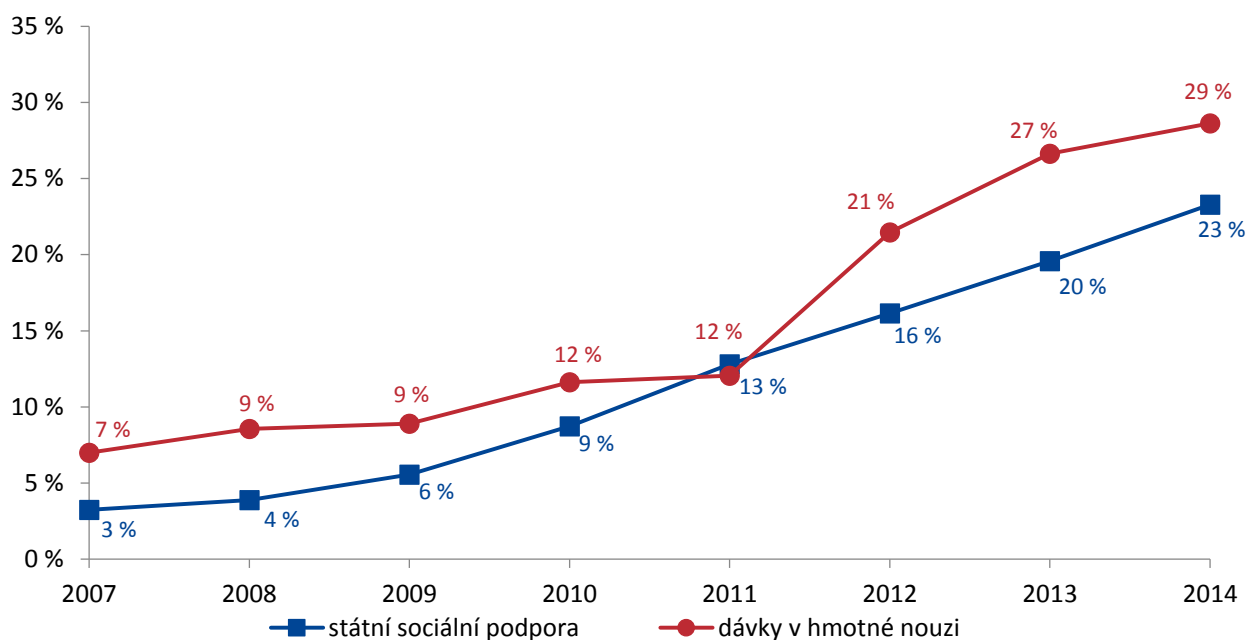
Jaká je hodnota ukazatele?

Hodnota ukazatele v České republice v roce 2014 byla v případě dávek v hmotné nouzi **28,6 %**, u sociální podpory pak **23,3 %**. Vážený průměr představuje **24,51 %**. Námi navrhaná optimální hodnota ukazatele je v intervalu **0 až 15 %**.

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

Optimální hodnotu navrhujeme jako hodnotu, kterou je možné považovat za dlouhodobě udržitelnou. Například v České republice v době ekonomického růstu tvořil příspěvek na bydlení od 5 % do 10 % z celkových sociálních výdajů. Po ekonomické krizi (po roce 2009) tento příspěvek vzrostl, avšak tento nárůst byl v důsledku makroekonomické situace do jisté míry odůvodnitelný. Totéž platí o doplatku na bydlení.

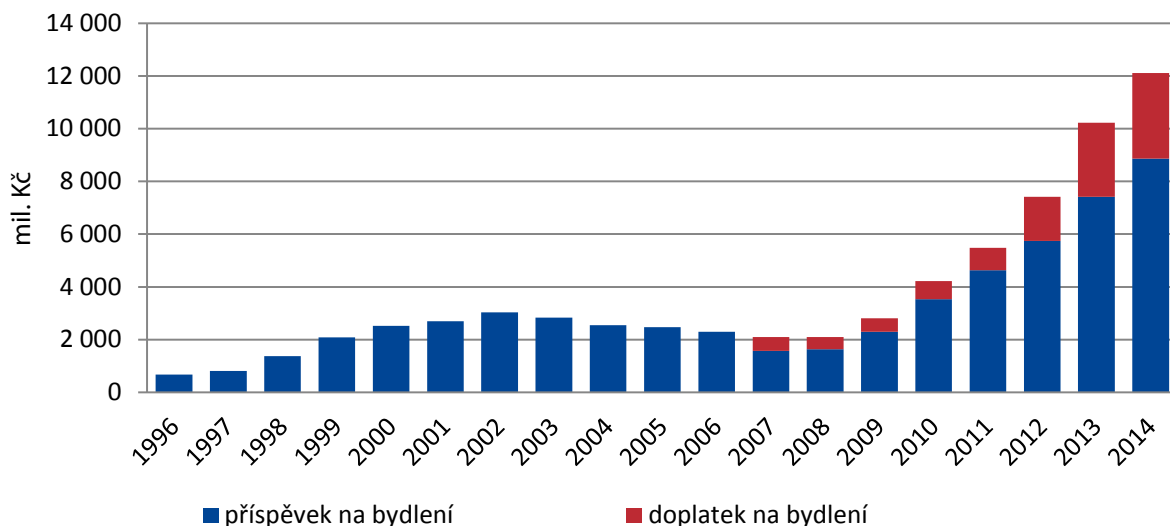
Graf č. 5: Vývoj podílu příspěvku na bydlení na sociálních dávkách a doplatku na bydlení na dávkách v hmotné nouzi

Zdroj: vlastní zpracování na základě závěrečných účtů kapitoly MPSV v letech 2007–2014.

Vzhledem k tomu, že podíl obou dávek na sociálních dávkách a dávkách hmotné nouzi v posledních letech neúměrně roste, lze vyhodnotit současný trend jako dlouhodobě neudržitelný. Toto potvrzuje i absolutní výše poskytovaných dávek:

Graf č. 6: Výše doplatku na bydlení a příspěvku na bydlení

Zdroj: vlastní zpracování na základě závěrečných účtů kapitoly MPSV v letech 1996–2014.

V případě rostoucí či stále neúměrně vysoké hodnoty tohoto ukazatele existuje riziko, že stát neřeší efektivně oblast sociálního bydlení. Buď dochází pouze k přenášení zátěže na stát, nebo stát není schopen účelně a efektivně tyto prostředky vynakládat, případně jejich využití kontrolovat.

V případě mezinárodního srovnání je třeba striktně vymezit druhy dávek takovým způsobem, aby do maximální možné míry odrážely reálnou oblast jejich určení a nebyly do dávek spojených s bydlením zahrnovány dávky jiné nebo některé naopak chyběly.

Ukazatel: podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením

O čem ukazatel vypovídá a v čem může pomoci?

Jeden z cílů strategie *Evropa 2020* je snížit o čtvrtinu počet Evropanů, kteří žijí pod národní hranicí chudoby. To by vyvedlo z chudoby přes 20 milionů lidí.

Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení je postaven na růstu zaměstnanosti a na moderní a účinné sociální ochraně a sociální politice. Tato politika zahrnuje zejména cílené vzdělávání, sociální péči, zdraví a bydlení, přičemž do těchto oblastí v rámci boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení by EU měla vyčlenit pětinu prostředků z Evropského sociálního fondu.

Sledování tohoto ukazatele poskytuje korektní data a informace nutné k vyhodnocování vytyčeného cíle na národní úrovni.

Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

- » *Eurostat (SILC),*
- » *OECD,*
- » *Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025,*
- » *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020,*
- » *závěrečné účty kapitoly MPSV,*
- » *data ČSÚ,*
- » *závěrečné hodnotící zprávy o naplňování inkluzivních strategií,*
- » *Koncepce bydlení do roku 2020,*
- » *Strategie sociálního začleňování 2014–2020,*
- » *Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011–2015,*
- » *strategie Evropa 2020.*

Jaká je hodnota ukazatele?

Hodnota ukazatele v České republice za rok 2014 je **14,8 %**. To je množství lidí, které je v České republice ohroženo chudobou.

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

Námi navrhaná optimální hodnota ukazatele je v intervalu mezi **0** až **15 %**. Takový rozsah reflektuje nejlepší výsledky evropských zemí v roce 2014. Nejnižší podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením vykazuje s 11 % až 13 % Island.

Tabulka č. 3: Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením zemí V4+2

(v %)

Stát\rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ⁹
Rakousko	18,9	19,2	18,5	18,8	19,2	18,3
Česká republika	14,4	15,3	15,4	14,6	14,8	–
Maďarsko	29,9	31,5	33,5	34,8	31,8	28,2
Polsko	27,8	27,2	26,7	25,8	24,7	–
Slovensko	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	–
Slovinsko	18,3	19,3	19,6	20,4	20,4	19,2
Celkem EU (28 zemí)	23,8	24,3	24,7	24,6	24,4	–

Zdroj: Eurostat.

Vzhledem k tomu, že se jedná o harmonizovaný výpočet hodnot tohoto ukazatele v rámci celé EU, nevznikají rizika chybného výpočtu ani zavádějící interpretace.

9 U některých zemí nebyla data v termínu uzávěrky tohoto materiálu zveřejněna.

Návrh kompozitního ukazatele: efektivnost podpory sociálního bydlení

Žádný z výše uvedených ukazatelů sám o sobě dostatečně nevypovídá o efektivitě státní podpory v oblasti sociálního bydlení. Proto navrhujeme stanovit kompozitní ukazatel.

Pokud bychom zůstali jen u uvedených ukazatelů, nevyhneme se množství problémů. Například nízký počet dávek může indikovat jednoduchost systému poskytování dávek, ale také jejich neúčelnost a neefektivitu, která se může promítnout v jiné hodnotě – například ve výši výdajů v této oblasti.

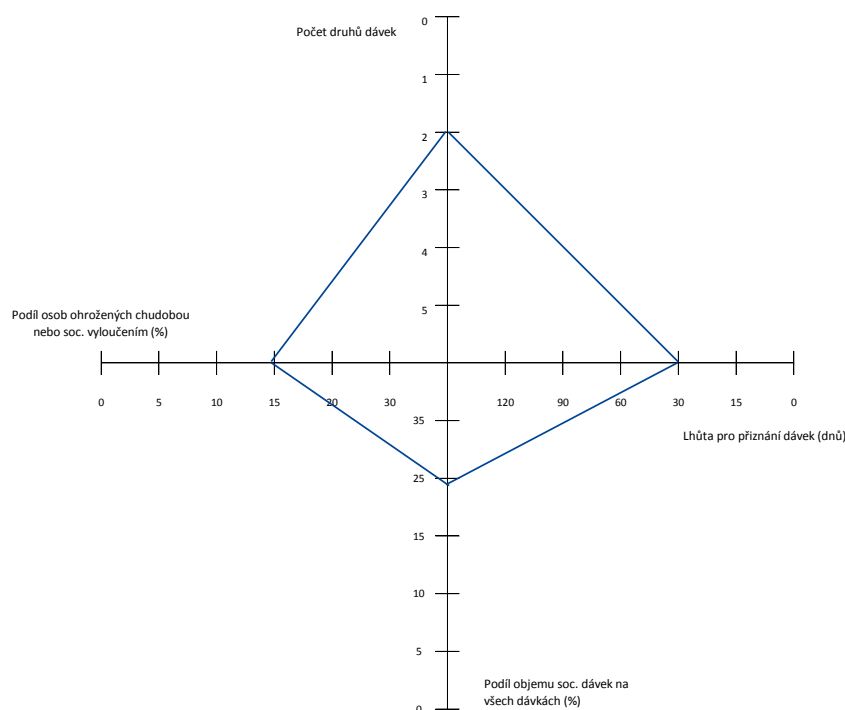
Obdobně je tomu také v případě rychlosti přiznání příslušné dávky. Fakt, že dávky jsou přiznány rychle, může sice být důkazem efektivně pracující státní správy, ale také to může značit nedostatečnou kontrolu účelovosti jejich vynakládání.

Problematické je i to, pokud bychom sledovali jen podíl objemu sociálních dávek spojených s bydlením na objemu všech sociálních dávek. Pokud je tento podíl malý, může to znamenat, že sociální bydlení nepředstavuje významný společenský problém v příslušném státě. Může to ale také indikovat fatální podcenění politiky sociálního bydlení, které se může odrážet ve vysokém počtu osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením.

Výhradní sledování podílu osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, což je standardizovaný ukazatel sledovaný Eurostatem, zase neposkytuje komplexní měřítko úspěšnosti státní politiky v oblasti sociálního bydlení. Nízký podíl těchto osob může být daný štedrou sociální podporou hraničící s plýtváním, což se odráží například na počtu dávek či jejich podílu na všech dávkách. Naopak vysoký podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením může indikovat „opatrnou politiku“, která není efektivní z hlediska administrativní náročnosti a dosažených výstupů pro naplnění veřejného zájmu v rámci sociální politiky.

Pro celkové hodnocení efektivnosti podpory sociálního bydlení jako součásti politiky sociálního začleňování z výše uvedených důvodů navrhujeme využít kompozitní ukazatel. Ten prezentujeme prostřednictvím takzvaného magického n-úhelníku, který obsahuje hodnocení všech výše popsanych ukazatelů¹⁰ a zároveň umožňuje vnímat tyto ukazatele komplexněji ve vzájemných souvislostech. Čím je obsah plochy n-úhelníku (v tomto případě čtyřúhelníku) větší, tím vyšší je efektivnost podpory sociálního bydlení.

Graf č. 7: Grafické znázornění kompozitního ukazatele efektivnosti podpory sociálního bydlení

Zdroj: vlastní zpracování NKÚ.

10 Ukazatele byly vybrány tak, aby se v maximální míře vzájemně ovlivňovaly. Příkladem je tzv. magický čtyřúhelník, který se používá v souvislosti s hodnocením výkonnosti ekonomiky.

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

eGovernment

Oblast srovnání: Informační a komunikační technologie ve veřejné správě

Podoblast A: Rozvoj eGovernmentu

Ukazatel: digitalizace služeb veřejné správy

O čem ukazatel vypovídá a v čem může pomoci?

Ukazatel digitalizace služeb veřejné správy je kompozitní ukazatel, který hodnotí určitý komplexní jev – rozvoj eGovernmentu. Ten ale není přímo měřitelný. V reálném prostředí veřejné správy se jedná o kombinaci různých faktorů, které se týkají měřeného jevu, přičemž tyto faktory mohou zároveň být vzájemně rozdílné nebo dokonce protichůdné. Ukazatel byl vytvořen pro Evropskou komisi a má vyhodnocovat pokrok členských států EU v digitální agendě. Ukazatel je citlivý na latentní faktory, které nejsou přímo pozorovatelné a mohou být měřeny pouze pomocí více dílčích ukazatelů.

Pomocí tohoto ukazatele můžeme srovnat úroveň elektronizace veřejných služeb ve vybraných zemích.

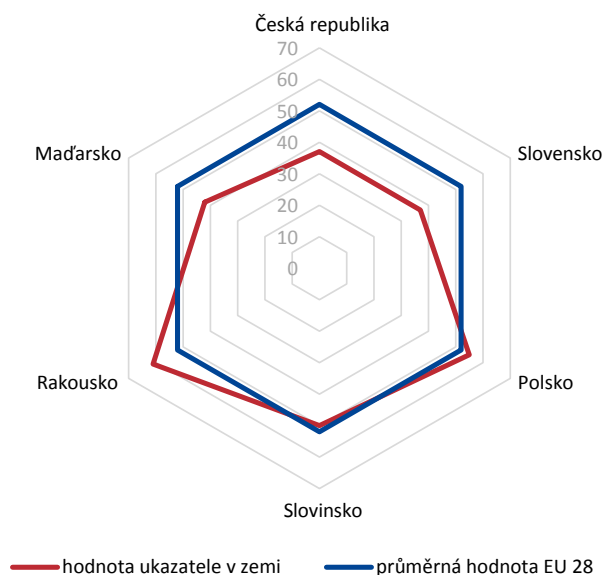
Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

» Evropská komise: průzkum pro Digital Economy and Society Index (DESI).

Jaká je hodnota ukazatele?

Hodnota ukazatele u zemí V4+2 dosahuje průměrné hodnoty 47, což je v rámci států EU podprůměrná hodnota. Nejlépe dopadlo Rakousko, které dosáhlo hodnoty 61, tedy výrazného nadprůměru.

Graf č. 8: Digital Economy and Society Index – 5. Dimenze: Digitalizace veřejné správy

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

Při stanovení benchmarku musíme vzít v potaz úroveň digitalizace v jednotlivých zemích. Pro Českou republiku lze za vhodný benchmark považovat průměr hodnoty EU28. V případě Rakouska by bylo vhodnější zvolit hodnoty indexu dosažené Dánskem nebo Finskem (76–81 bodů), které jsou v hodnocení na špičce. Počítat musíme také s tím, že v každém členském státě jsou struktura a úkoly orgánů veřejné správy poněkud rozdílné. Například v České republice nejsou zdravotnická zařízení ani lékaři orgány veřejné správy, nicméně rozvoj eHealth patří mezi priority Ministerstva zdravotnictví.

Z čeho se ukazatel skládá?

Kompozitní ukazatel tvoří dva dílčí ukazatele. Prvním je ukazatel zahrnující oblast eGovernmentu, který má váhu 67 %. Druhým je ukazatel týkající se oblasti eHealth s váhou 33 %.

Dílčími ukazateli v oblasti eGovernmentu jsou:

- 1) počet uživatelů, kteří za posledních 12 měsíců zaslali veřejným orgánům vyplněné online formuláře,
- 2) množství předvyplněných dat v online formulářích veřejných služeb,
- 3) podíl úkonů v rámci veřejných služeb, které mohou být učiněny online,
- 4) skóre podle evropské PSI (Public Service Information) tabulky, která udává stav, využitelnost a možnost opětovného použití (otevřených) dat v EU.

Dílčími ukazateli v oblasti eHealth jsou:

- 5) počet uživatelů, kteří v posledních třech měsících hledali na internetu informace o zdraví, například o zraněních, nemocech, výživě či zlepšení zdraví,
- 6) počet uživatelů, kteří si za poslední tři měsíce sjednali návštěvu u lékaře přes internet,
- 7) procento praktických lékařů, kteří k lékárníkům přenášejí recepty elektronickou cestou,
- 8) procento praktických lékařů, kteří používají elektronické sítě ke sdílení dat o pacientech s dalšími poskytovateli zdravotní péče a odborníky.

Podoblast B: Výdaje za oblast informačních a komunikačních technologií

Ukazatel: celkové výdaje na ICT ve státní správě na obyvatele České republiky

O čem ukazatel vypovídá a v čem může pomoci?

Ukazatel vypovídá o ročním objemu výdajů ze státního rozpočtu za organizační složky státu v oblasti ICT.

Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

- » data o výdajích státního rozpočtu z Integrovaného informačního systému Státní pokladny České republiky (IISSP).

Jaká je hodnota ukazatele?

Hodnotu ukazatele jsme z dostupných dat vypočetili na **jeden tisíc korun**. Jde o hodnotu odpovídající výdajům organizačních složek státu na ICT na jednoho občana České republiky.

Tabulka č. 4: ICT výdaje na obyvatele v letech 2012–2015

Rok	Počet obyvatel v ČR	Výdaje organizačních složek státu na ICT	Výdaje na jednoho obyvatele
2012	10 516 125	7 066 316 792 Kč	672 Kč
2013	10 512 419	6 404 917 781 Kč	609 Kč
2014	10 538 275	9 860 418 468 Kč	936 Kč
2015	10 553 843	11 354 652 711 Kč	1 076 Kč

Zdroj: IISSP.

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

Do výdajů na ICT jsou zahrnuty běžné a kapitálové výdaje evidované u šesti rozpočtových položek státního rozpočtu, které definují oblast ICT.

V oblasti běžných výdajů jsou to tyto položky:

- » odměny za užití počítačových programů,
- » služby telekomunikací a radiokomunikací,
- » zpracování dat a služby související s informačními a komunikačními technologiemi,
- » programové vybavení.

V oblasti kapitálových výdajů jde o tyto položky:

- » programové vybavení,
- » výpočetní technika.

Ukazatel umožňuje srovnat ICT výdaje organizačních složek státu přepočtené na jednoho obyvatele. ICT výdaje mohou být zahrnuty i v obecných rozpočtových položkách, přičemž nelze určit, v jakém rozsahu. V České republice se ICT výdaje mohou objevit například v rozpočtové položce *Nákup ostatních služeb* ale i v položkách *Ostatní nákupy jinde nezařazené* nebo *Ostatní nákup dlouhodobého nehmotného majetku*. Státy V4+2 mají nepochybně rozdíly v rozpočtové skladbě, což komplikuje možné srovnání obdobných rozpočtových položek.

Příklad ke srovnání využitelných výstupů z externího zdroje:

Pro srovnání lze využít například i data z externích zdrojů. Příkladem může být porovnání výdajů na ICT na jednoho občana mezi vybranými zeměmi. Vycházeli jsme z dat společnosti IDC.

IDC pracuje s pojmem „projekty“, nicméně část výdajů na ICT, zejména těch běžných, do žádného projektu zařazena není. K metodologii své analýzy IDC nevedlo bližší informace.

Tabulka č. 5: Víšegrádská čtyřka a IT útraty v roce 2012 (v milionech dolarů)

Země	Počet centrálních projektů	Počet regionálních projektů	IT útrata na občana (v dolarech)
Česká republika	495,9	151,7	61,6
Maďarsko	224,8	47,0	27,4
Polsko	837,1	259,8	28,5
Slovensko	193,2	54,6	45,8

Zdroj: IDC 2014.

Příklad ke srovnání využitelných výstupů NKÚ a Eurostatu:

Srovnání výdajů za oblast informačních a komunikačních technologií by mohlo být provedeno také na úrovni jednotlivých resortů. Potřebné údaje NKÚ získal z IISSP.

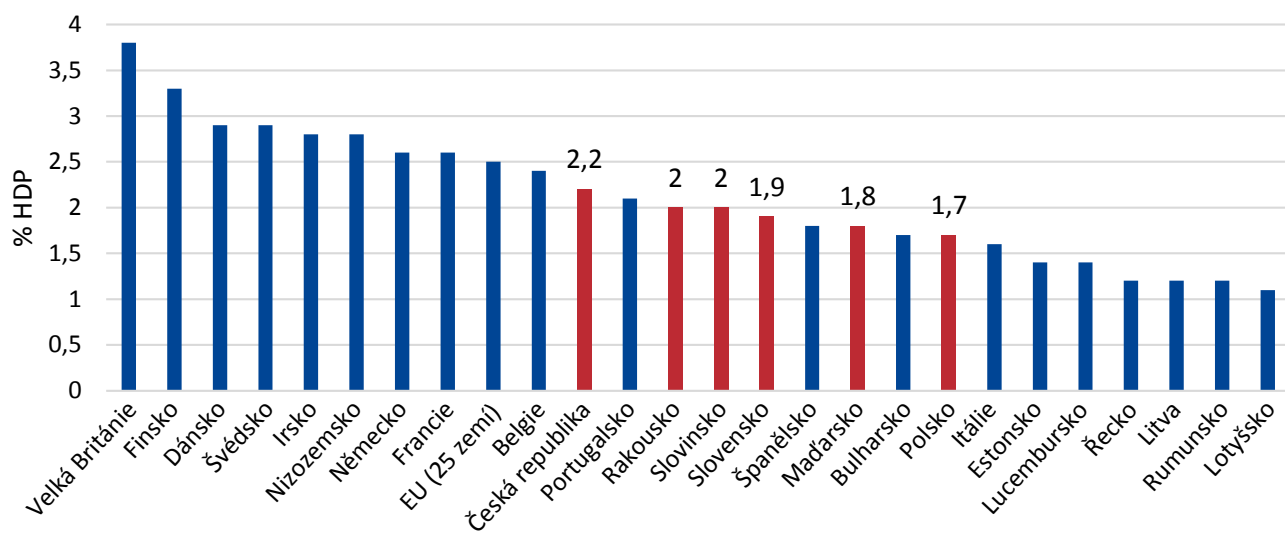
Tabulka č. 6: Výdaje na ICT v jednotlivých resortech v roce 2015 (v milionech korun)

Resort	Výdaje na ICT	Podíl na celkových výdajích
Ministerstvo vnitra	3 939	5,50 %
Ministerstvo financí	2 152	8,54 %
Ministerstvo práce a sociálních věcí	1 536	0,16 %
Ministerstvo obrany	604	1,17 %
Ministerstvo spravedlnosti	543	1,97 %
Ministerstvo zemědělství	509	0,55 %
Ministerstvo pro místní rozvoj	452	0,87 %
Ministerstvo dopravy	251	0,29 %
Ministerstvo zahraničních věcí	186	2,57 %
Ministerstvo zdravotnictví	132	1,00 %
Ministerstvo průmyslu a obchodu	77	0,09 %
Ministerstvo životního prostředí	65	0,08 %
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	52	0,03 %
Ministerstvo kultury	31	0,25 %

Zdroj: IISSP, vlastní zpracování NKÚ.

Srovnání výdajů za oblast informačních a komunikačních technologií můžeme provést i ve vztahu k HDP, jak znázorňuje graf č. 9. Takové srovnání udělal v roce 2010 Eurostat. Za problematické však z našeho pohledu považujeme to, že do ICT výdajů mohou být zahrnuty i takové výdaje, které se ICT sice týkají, ale NKÚ nemá pravomoc je prověřovat. Uvažovat lze ale také i o srovnání k celkovým výdajům státního rozpočtu.

Graf č. 9: Procentuální podíl ICT výdajů na HDP v roce 2010

Zdroj: Eurostat.

Podoblast C: Veřejné zakázky za oblast ICT zadané orgány státní správy

Ukazatel: podíl ICT veřejných zakázek zadaných organizačními složkami státu na všech veřejných zakázkách

O čem ukazatel vypovídá a v čem může pomoci?

Ukazatel znázorňuje vývoj podílu počtu a hodnoty ICT veřejných zakázek zadaných organizačními složkami státu na všech veřejných zakázkách, které tyto složky zadaly. Ukazatel umožňuje srovnat podíly v jednotlivých letech a identifikuje trendy, které umožňují nastavit priority v kontrolní činnosti. Kombinováním podílu ICT veřejných zakázek na počtu veřejných zakázek a podílu ICT veřejných zakázek na hodnotě veřejných zakázek můžeme zjistit, zda je v oblasti ICT zadáváno méně zakázek za více peněz nebo více zakázek za méně peněz oproti jiným oblastem zadávání.

Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

- » data o veřejných zakázkách z Informačního systému o veřejných zakázkách,
- » seznam CPV kódů za oblast ICT.

Jaká je hodnota ukazatele?

V České republice byl za rok 2015 podíl ICT veřejných zakázek na hodnotě všech veřejných zakázek zadanými organizačními složkami státu 43 %, podíl těchto zakázek pak představoval 38 % všech veřejných zakázek, které tyto složky zadaly.

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

Při srovnávání dat různých zemí musíme zohlednit, jaké typy veřejných zakázek jsou v souboru dat zahrnuty (například zakázky malého rozsahu a podobně). Pro srovnání podílu ICT veřejných zakázek by měly být určeny CPV kódy za oblast ICT, které budou shodné ve všech zemích. Tento postup však neřeší riziko, že srovnání může být též negativně ovlivněno kvalitou dat. Tu ovlivní například už jen to, když zadavatelé uloží do Věstníku veřejných zakázek nesprávný kód CPV nebo odlišnou hodnotu zakázky. Takové případy jsme popsali například v kontrolní akci NKÚ č. 15/10, při které jsme prověřovali, jestli Ministerstvo pro místní rozvoj účelně a efektivně vynaložilo peníze na národní infrastrukturu pro elektronické zadávání veřejných zakázek.

Příklad využitelných údajů z ČR pro mezinárodní srovnání:

NKÚ dlouhodobě monitoruje data o veřejných zakázkách a vývoj veřejných zakázek v různých segmentech všech tří trhů veřejných zakázek, což jsou dodávky, služby a stavební práce.

Tabulka č. 7: Podíl VZ za oblast ICT na všech VZ zadaných organizačními složkami státu v letech 2012–2015

Rok	Podíl na počtu VZ	Podíl na hodnotě VZ
2012	27 %	41 %
2013	34 %	45 %
2014	26 %	43 %
2015	38 %	43 %

Zdroj: ISVZ, vlastní zpracování NKÚ.

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

Vězeňství

Oblast srovnávání: Vězeňství

Podoblast: Využívání alternativních trestů

Ukazatele: **index vězeňské populace, index ubytovací kapacity a využívání trestu domácího vězení**

O čem ukazatele vypovídají a v čem mohou pomoci?

Mezinárodní centrum pro výzkum vězeňství (International Centre for Prison Studies) vytvořilo ukazatel, díky kterému je možné v jednotlivých zemích porovnávat počty osob ve výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody v přepočtu na 100 tisíc obyvatel (tzv. Prison Population Rate). Mezinárodní centrum pro výzkum vězeňství sleduje také stav ubytovací kapacity věznic (Occupancy Level). Pomocí indexu ubytovací kapacity lze poukázat na nedostatek prostoru pro vězně a omezení v oblasti lidských práv. Současně může tento index podle našeho názoru také nepřímo ukázat, zda se daří prosazovat alternativní tresty k trestu odnětí svobody. Ty by mohly přeplněným věznicím uvolnit část kapacity a snížit náklady na vězeňství. Alternativním trestem je například trest domácího vězení. Sledování využití tohoto typu trestu by mohlo být dalším ukazatelem využitelným pro kompozitní ukazatel, který postihuje širší úhel pohledu na problém efektivity vězeňství.

Z jakých zdrojů jsme vycházeli:

- » studie Institutu pro kriminologii a sociální prevenci,
- » statistické ročenky Vězeňské služby ČR,
- » závěrečné účty Ministerstva spravedlnosti,
- » data od Mezinárodního centra pro studium vězeňství (International Centre for Prison Studies).

Jaká je hodnota ukazatele?

Index vězeňské populace za 1Q 2016

Pro ukazatel hodnoty indexu vězeňské populace je používána hodnota celkového počtu obyvatel země převzatá od Eurostatu.

Tabulka č. 8: Evropské země podle množství obyvatel ve vězení (na 100 000 obyvatel)

Pořadí	Země	Počet lidí ve vězení na 100 000 obyvatel
1	Rusko	451
2	Bělorusko	306
3	Gruzie	262
4	Litva	254
5	Turecko	238
6	Azerbajždán	236
7	Lotyšsko	224
8	Estonsko	223
9	Moldavsko	222
10	Česká republika	205
...		
12	Polsko	188
13	Slovensko	186
14	Maďarsko	183
...		
34	Rakousko	97
...		
45	Slovinsko	73

Zdroj: Mezinárodní centrum pro výzkum vězeňství.

Tabulka č. 9: Využití ubytovacích kapacit věznic za 1Q 2016

Pořadí	Země	Úroveň obsazenosti věznic v procentech
1	Makedonie	136,0
2	Maďarsko	130,5
3	Albánie	125,6
4	Slovinsko	114,3
5	Francie	113,9
6	Portugalsko	112,4
7	Kypr	112,3
8	Belgie	111,1
9	Velká Británie (Anglie a Wales)	111,0
10	Itálie	108,4
...		
12	Česká republika	104,4
...		
21	Rakousko	95,1
...		
28	Slovensko	90,4
...		
33	Polsko	86,7

Zdroj: Mezinárodní centrum pro výzkum vězeňství.

Trest domácího vězení

Trest domácího vězení jakožto alternativní trest odnětí svobody je v České republice účinný od roku 2010. V období let 2010 až 2015 bylo dle závěrečných účtů Ministerstva spravedlnosti uloženo minimálně 1 379 trestů domácího vězení a podmíněných propuštění do domácího vězení. Údaje o četnosti využití trestu domácího vězení se nám u zemí V4+2 nepodařilo v době zpracování tohoto materiálu dohledat, nicméně předpokládáme, že pro jednotlivé nejvyšší kontrolní instituce nebude získání těchto údajů problémem.

S efektivním využíváním trestu domácího vězení byl vždy spojen problém kontroly plnění podmínek trestu, tedy kontrola, jestli se dotyčný zdržuje v místě svého bydliště. Řešením tohoto problému bylo proto postupné prosazování systémů elektronického monitoringu odsouzených. V České republice se v červenci 2016 i přes několik pokusů stále nepodařilo vysoutěžit dodavatele elektronického monitorovacího systému a elektronických náramků.

Tabulka č. 10: Přehled využití elektronického monitoringu ve vybraných evropských zemích

Země	Technologie	Zahájení provozu
Anglie a Wales	RF ¹ , hlasové ověření	1995
Belgie	RF, hlasové ověření	2000
Dánsko	RF, mobilní tel.	2005
Estonsko	RF, GPS	2007
Finsko	GPS, mobilní tel.	nezveřejněno
Francie	RF, GPS	2000
Irsko	RF, GPS	2009
Litva	RF	nezveřejněno
Lucembursko	RF	2006
Německo	RF, GPS	2010
Nizozemí	RF, GPS	1995
Norsko	RF, GPS	2008
Polsko	RF, GPS	2009
Portugalsko	RF, GPS	2002
Rakousko	RF, GPS	2008
Skotsko	RF, GPS	1998
Srbsko	RF	nezveřejněno
Španělsko	RF, hlasové ověření, GPS	2000
Švédsko	RF	1994
Švýcarsko	RF	1995

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti (2012).

Co je potřeba mít na paměti při stanovení benchmarku?

Při stanovení benchmarku musíme vzít v potaz odlišná pravidla v jednotlivých zemích, která upravují elektronický monitoring vězňů. Například v případě trestu domácího vězení v Srbsku, Polsku a Německu není nutný souhlas odsouzeného pro elektronické monitorování. Nejdéle je možné sledovat odsouzeného pomocí elektronického monitoringu v Německu, a to pět let s výjimečnou možností prodloužení na doživotí s přezkumem každé dva roky. Nejnižší hranice sledování se pohybuje v řádech dní, a to například ve Švédsku či ve Švýcarsku. Elektronický monitoring v Rakousku umožňuje jako jeden z mála systémů dálkové testování hladiny alkoholu u sledované osoby.

Elektronický monitoring odsouzených je v Evropě nejčastěji užíván u pachatelů sexuální a násilné činnosti, za krádeže, za řízení pod vlivem návykové látky, za kriminalitu spojenou s drogami a za různé přestupky.

Do procesu elektronického sledování odsouzených osob jsou zapojeny různé vládní orgány i privátní společnosti, vždy záleží na konkrétní právní úpravě v dané zemi. Nejčastěji jsou zapojeni probační služba, vězeňská služba a soukromý subjekt, který v mnoha zemích poskytuje sledovací zařízení a provozuje monitorovací centrum.

Příklad využitelných údajů z České republiky pro mezinárodní srovnání

V roce 2014 bylo v českých věznicích denně v průměru 17 681 osob. Průměrné denní náklady¹² na jednoho vězně podle statistické ročenky vězeňské služby za jednu věznici činily 954 korun, za celou Vězeňskou službu pak 1 221 korun. Oproti roku 2011 došlo k nárůstu průměrných denních nákladů na jednoho vězně o 22 % za organizační jednotku a o 61 % za celou vězeňskou službu. V roce 2011 činily tyto průměrné denní náklady 758 korun. Pro trest domácího vězení vyčíslilo Ministerstvo spravedlnosti průměrné denní náklady na 250 korun, tyto náklady zahrnovaly zavedení systému elektronického monitoringu.

12 Údaj o průměrných denních nákladech byl převzat ze statistické ročenky vězeňské služby. Z veřejně dostupných zdrojů nebylo možné rozklíčovat jednotlivé rozpočtové položky, které byly do výpočtu zahrnuty (např. nákup potravin, oděvů, energie aj.).

